

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Izvještaj o Saveznom Vijeću u Beogradu

Dne 15. i 16. juna o. g. zasjedalo je Savezno Vijeće u Beogradu u dvorani Palace Hotela. Prije zasjedanja održala se u velikoj sefardskoj sinagogi svečana služba božja uz sudjelovanje beograd. srpsko-jevrejskog pevačkog društva. Vrhovni rabin g. dr. Isak Alkalay držao je svečanu propovijed, u kojoj je istakao znamenovanje vremena u kome živimo kao i zadatak ovoga Vijeća i upravio je topli apel na sve Jevreje, da vrše svoju dužnost prema obnovnome dielu, podsjećajući ih na to, da time tek ispunjavaju malen dio zadataka, koji nam je namijenjen, dok veći i teži vrše halucim u zemlji otaca. Ovaj govor učinio je na sve prisutne dubok dojam. Pjevanjem Hatikve završila je služba božja.

Savezno Vijeće otvoreno je u 9 $\frac{1}{2}$ sati prije podne. Već davno prije toga brojno je općinstvo napunilo ne samo galeriju već i dvoranu, u kojoj se vijećalo. Predsjednik Saveza g. dr. Hugo Spitzer, burno pozdravljen otvorio je zasjedanje ovim pozdravnim govorom:

Braćo! U ime Saveznog Odbora i ne manje u svoje vlastito ime ja Vas sve, koji ste ovamo došli, delegate naših mjesnih organizacija, predstavnike jevrejstva u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, najsrdačnije pozdravljam. Dobro nam došli i bio Vam rad uspješan!

Ja sam uvjeren, da će kraj svega naglašavanja slobode vlastitoga mišljenja i krajnjeg energičnog zastupanja toga prava, ipak biti kao što do sada tako i u buduću svima nama moguće, da nadjemo zajednički put i uzajamno razumijevanje, i taj ćemo put naći, ako ćemo upoznati, da se radi danas o tome, da pretresamo i da rješavamo stvari, koje su nama svima zajedničke. Naše su to stvari i one sve nas vode jednom istom cilju, kome treba da upiremo sve misli svoje i sve korake svoje, a to je ostvarenje svega onoga, što nas je sakupilo u tabor cionizma, ostvarenje one uzvišene misli, koju nam je namro naš neprežaljeni vodja Teodor Herzl. (Svi prisutni u znak pošte prema velikom pokojniku ustaju i kliču: Slava mu!)

Gospodo! Mi smo Vas pozvali ovamo, da Vas izvijestimo o stanju cionističkog pokreta u našim krajevima, da Vam položimo račun o svome radu od zadnjeg zasjedanja pa do ovoga, da Vam podnesemo prijedloge, što ih drži sama Uprava podjednima i koji su nam stigli od raznih mjesnih organizacija, — napokon, da povratimo u Vaše ruke mandat, koji ste nam povjerili i da birate nove članove Uprave, nove ljude Vašega povjerenja.

O čemu treba da raspravljamo, gospo-

do, Vi ste to skoro u svakoj točki vidjeli iz izvještaja, koje je objelodanio oficijelni organ saveza »Židov«, a slušat ćete pojedinačne i opširne izvještaje o tome. Neka mi je dopušteno, da ja izvještaj »Židova« i izvještaj referenata popratim sa nekoliko riječi. Neću da Vam dajem nikakove smjernice, ali ipak danas u ovom zasjedanju, u kojemu se definitivno praštam od ovoga mjesta, koje sam toliki niz godina zauzimao, držim, da Vam ne će biti krivo, ako u raspravu, koja će se povesti, unesem malo lične note.

Gospodo, kao u cijelom cionističkom svijetu, mogu reći kako danas u cijelom jevrejstvu, tako i u nas, koji nismo nego ogranak svjetske cionističke organizacije, koji nismo nego dio jednog vaskolikog jevrejstva, u sredini interesa kao misao vodilica stoji jedno pitanje: Obnove Erec Israela. Važnost toga pitanja i neodloživost njegova priznata je sa svih strana i zadaća ta je cilj i rashodište rada svake pojedine organizacije. A Jevreji — mnogo ih ima — i ako stoje izvan naših krugova, ali ipak živo osjećaju za naš narod, živo prijanjaju uz njega i oni treba da znaju, da to nije stvar samih cionista, nego da je to stvar cijelog jevrejstva. Spoznaja potrebe toga zajedničkoga rada u cilju da se stvori osigurana domaja Jevrejima u zemlji njihovih djedova, ta je spoznaja i rasprava o njoj zapremala veliki prostor u debatama lanjskog kongresa u Karlsbadu, i što je ondje zametnuto, to je urodilo krasnim plodom. Javlja nam iz Londona, da je našem dičnom vodji Hajimu Weizmann-u (Burni usklici: Živio!), njegovom neumornom radu, njegovom na oduševljenju ukorenjenom daru govora uspelo u zadnjoj konferenciji u Americi predobiti ljude, koji nisu članovi naše organizacije, da zajedno s nama obrazuju Jewish Agency, koji će upravljati sudbinom Palestine. Taj zajednički rad ne će se odnositi samo na administraciju zemlje, jer ona je sa strane naših novih prijatelja i saveznika osnovana ne samo na karitativnoj nego i spekulativno poduzetničkoj podlozi. Praktični Amerikanci spajaju svoja dobročinstva sa izgradnjom poduzeća, koja će se u Palestini osnovati, i koja će nositi plodova. Do nas je, gospodo, da taj rad podupremo, da ga podupremo do skrajnjih granica naše mogućnosti. Iš kematnat jado: svaki, koliko može, ali u tome okviru do skrajnjih granica.

Kod nas je vodjena već akcija u korisa Keren Hajesoda i ne možemo reći, da nije uspela, ali opet ne možemo tvrditi, da je uspela u onoj mjeri, kako smo se nadali i

koju potrebujemo. Bit će zadaća naše uprave, da uzradi, kako će spoznaja važnosti te ustanove prodrijeti u sve slojeve jevrejstva, kako će svaki uvidjeti, da od te ustanove zavisi, da se privede u djelo ono, što su naši vodji vještinom svojom i diplomatskom svojom mudrošću isposlovali. Isto smo jako pokrenuli i akciju u korist jugoslovenske Halučke farme u Palestini, koja je takodjer dio toga rada za obnovu Palestine i to dio koji stoji najbliže našem srcu. Ta je akcija pokrenuta, ta akcija nije dovršena, ali na žalost moram da kažem: S uspjehom, koji smo do sada postigli nikako nismo zadovoljni, i ja stoga apelujem na Vas, da ovo djelo dovršite, kad se vraćate domovima svojim, da se u potpunoj mjeri dovrši, tako, kako bi skupili onu svotu, koja nam je bezuvjetno potrebna,

Uslovi za prosperitet te farme su u pregovorima, koje su naši delegati vodili sa upravom Keren Kajemeta, u Karlsbadu prošle godine. Ja znam, gospodo, da naročito mi Jevreji, koji većim dijelom spadamo u krug privrednika, teško osjećamo sveopću ekonomsku i novčanu krizu. Ali kraj svega toga, ja sam uvjeren, da moj apel ne će ostati glas vapijućega u pustinji, i u tome uvjerenju ja rado ističem jednu činjenicu, da su u prošloj godini prinosi za Keren Kajemet nadmašili pretprošlu godinu sa 100%. To je sjajan dokaz, da mi Jevreji još uvijek znamo za svoje tradicionalne dužnosti, da i pod tlakom teških prilika ne zaboravljamo na ono, što je naša dužnost i uvjeren sam, da će to tako ostati i u budućnosti.

Što se tiče rada Saveznog Odbora moram da kažem, da je isti stajao u znaku nedostatnosti sredstava za provedbu onih osnova, koje je Savezni Odbor sam uspostavio, a koje je ustanovilo i Savezno Vijeće. Ali da bar donekle osiguramo budućoj upravi mogućnost rada i uspjeha, mi ćemo predložiti proračune i to ovaj puta od 1. januara 1924. do 30. aprila 1924. godine. Ali ovdje moram Vas upozoriti, nije dosta ako Vi odobrite taj proračun u obim njegovim dijelovima, u potrebi i pokriću. Vi morate urediti organizacije, koje Vi zastupate tako, da ovakvo pokriće ne smije ostati na papiru, nego se mora sastojati u gotovom novcu. Svaka organizacija, svaki pojedini cionista mora da dade Savezu što treba, jer inače je svaki rad nemoguć.

Naš Savez bio je lanjske godine u Karlsbadu na kongresu zastupan po delegatima g. dru. Moricu Leviju, predsjedniku Radnog Odbora, dru. Aleksandru Lichtu i po meni. I ako se mi nismo isticali velikim govorima u plenarnim sjednicama, mi smo

vjerno i pošteno, mogu reći i poržrtvovno, radili u najvažnijim odborima i sa svoje strane smo doprinosili, što je potrebno za uspješan rad u samome kongresu. Naš prijatelj i sumišljenik dr. Aleksandar Licht, izabran je zamjeničkim članom Akcionog Odbora.

Savezni Odbor predlaže Vam na pretres izmjenu saveznih pravila u nekim točkama. I o tome ćete slušati opširne referate, pa ćete moći zauzeti stav. Dozvolite meni samo dvije primjedbe, i držim se ovlaštenim, da to od Vas tražim u jednu ruku radi toga, jer sam ja saradivao na današnjim pravilima, pa su mi poznate misli, koje su vodile autore, a držim da se ipak smijem pozvati na dugi niz godina, koji sam probavio u službi cionizma u ovim krajevima. Predlaže se izmjena pravila u prvom redu u pogledu izbornog reda.

Kako u svjetskom cionističkom pokretu tako i u našem mikrokozmu pojavljuju se struje, koje su vani doduše već zakružene znatnim skupinama, ali koje su kod nas tek u zametku. Ipak nema dvojbe, da i te struje imaju prava, da zastupaju svoje stajalište, one imaju pravo da se njihov glas čuje u Saveznom Vijeću kao god i u Saveznom Odboru, pa je stoga valjalo predložiti, da se izborni red, uzevši to u vid, promjeni. Ja Vam tu promjenu preporučujem. Mimo toga moram da se dotaknem još jednog naredjenja naših pravila, koji doduše ne predlaže izmjenu, ali moram da ga se dotaknem, jer me na to sili jedna pojava, koja me ozbiljno i silno zabrinjuje. To je § 10. naših pravila, koji ovlašćuje Savezno Vijeće, da na zahtjev stanovitog broja mjesnih organizacija jedne pokrajine dozvoli spajanje tih organizacija u jedan poseban distrikt, sa posebnim distriktnim upravama. Gospodo, kad smo mi to naredjenje uvrstili u pravilnik, imali smo u vidu jednu pokrajinu, koja je onda, kad se stvarala Kraljevina S. H. S. tek prisajedinjena Kraljevini, u kojoj do onda cionizam nikako nije mogao da zahvati korena i od tamošnjih Jevreja dijelio nas je, mogao bih reći, jedan svijet, jedno more. Razumije se da je i na njihovoj i na našoj strani postojala želja zblizenja, ali morali smo postupati pri tome vrlo obzirno, morali smo nastojati, da osvojimo teren pedali po pedali, i radi toga smo učinili tu koncesiju, da smo omogućili najprije, da se u sebi konsolidiraju i onda da pridju k nama da unutar naše zemaljske organizacije i uz priznavanje naše središnjice imaju svoju vlastitu distriktnu upravu. Dakle, gospodo, kad smo mi to naredjenje uvrstili u statut, mi nismo htjeli, da ovu pokrajinu ili koju drugu odbijemo od sebe, mi smo htjeli, da je na taj način bolje uz sebe privežemo. A što sad vidimo? Već predleži ovdje jedan zahtjev jedne pokrajine, za koju nismo imali one obzire, koje smo prije istakli, od koje nas ništa ne dijeli ni mentalitet ni jezik, a ipak ona traži, da joj se dozvoli poseban distrikt, i kako čujem, to se sprema i sa druge strane, sa strane jedne pokrajine, koja našem srcu puno bliže stoji. Gospodo, to je početak kraju, to je početak rasulu ne samo naše organizacije, nego i cijelog cionizma u našim krajevima. (Odobranje na desnici i u centru.) Ja Vas danas ovdje na oproštaju zaklinjem i molim: Kanite se toga! Vi predlagači povucite svoje predloge! Ako je koja grana trula, odsijecite je, ali ne-

mojte da podsijecete stablo! Ako Vam se uprava ne dopada, izaberite si novu, koja Vam daje veću i snažniju garanciju, ali ne mojte dirati u strukturu naše Organizacije, nemojte dopustiti, da ona, koja je upravo po svojoj snazi jedina u stanju da postepeno s vremenom dodje do svojih ciljeva, da bude doličan predstavnik jevrejstva u Kraljevini S. H. S., — nemojte dopustiti u njoj cijepanje i partikularizam. Time oduzimate i cionizmu i cionističkoj misli kod nas svaku životnu snagu. (Živo odobravanje aplauzom.)

Gospodo, dvije su lozinke, koje sam uzeo kao temu današnjeg pozdravnog govora. To su one iste lozinke, sa kojima su naši predji povelili tešku borbu, koja je svršila sjajnom pobjedom cionizma. To je lozinka: Požrtvovnost i jedinstvo. Mi se moramo tim lozinkama povratiti i mi ćemo se povratiti i u zajedničkom radu naći, ako se sjetimo kao uvijek u ovako svečanome času svih naših predja, koje nam je nemila smrt ovela, kad se sjetimo onih, s kojima smo zadnjiput bili na okupu, a koji su ostavili ovu zemlju i pošli Bogu na istinu. (Predsednik čita imena pokojnika i svi prisutni u znak počasti prema sjenama pokojnika ustaju i kliču: Slava im!)

Gospodo, sjećajmo se naših djedova. Ako ćemo kročiti stazom, stopama, kojima su oni hodali, ako ćemo tako nastaviti rad pod lozinkom, požrtvovnosti i jedinstva, tada će se obistiniti stara jevrejska riječ: Zeher cadik livraha: Sama uspomena pravednika vodi do blagoslova.

A sad, gospodo, vratimo se životu, vratimo se radu. Prije pak nego što taj rad otpočnemo, držim, da je potrebno, da Vas potsjetim na radosnu činjenicu, da današnje naše zasjedanje prvi put provodimo u gradu Beogradu, u glavnome gradu naše mlade, krasne Kraljevine u prijestolnici našeg ljubljenog vladara i Kralja... (svi prisutni ustaju, aplaudiraju i kliču burno i oduševljeno: Živio!), koji je slijedio primjer blagopokojnog junačkog Mu Oca i mačem u ruci doprinesao, da se stvorila ova država, da se stvorilo ujedinjenje triju plemena, među kojima živimo, s kojima hoćemo da dijelimo sudbinu u dobru i zlu, s kojima hoćemo da saradjujemo u cilju boljka, napretka i procvata naše domovine. Držim, da ću pogoditi Vaše želje, ako ovoga puta uskliknemo složno: Živilo Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar I! (Živilo!) Živilo Njezino Veličanstvo naša kraljica Marija! (Živila!) Živio Prijestolonasljednik Petar! (Živio!) Živio naš sjajni vladalački Dom! (Burni i dugotrajni usklici: Živilo!)

Čast mi je da pozdravim kao miloga gosta g. Nikolu Besarabića, kmeta Beogradske Općine i predstavnika ove Općine (Živilo!), zatim g. dra. Bukića Pijade, predsjednika sefardske Jevrejske Općine i g. dra. Popsa, predsjednika eškenazke općine (Živilo!). Čast mi je nadalje javiti, da se u našoj sredini nalazi profesor Pazi-Goldemann, kao izaslanik Centralne Uprave Keren Hajesoda (Živilo!).

Nikola Besarabić srdačno pozdravlja kongres u ime grada Beograda i želi mu uspješan rad. Govornik uspoređuje historiju jevrejstva s istorijom srpskoga naroda i ističe, da se samo borbom za egzistenciju za narodni jezik i kulturu može da održi narod. I Jevreji cijeloga svijeta vode sada tešku borbu. Uvjeren

je, da će Jevreji koji su postigli odlične rezultate na naučnom literarnom umjetničkom i ekonomskom polju sigurno i u ovom velikom zadatku uspjeti. Zatim potseća na nekadašnju političku borbu u Srbiji te ističe, kako su Jevreji rame uz rame sa Srbima borili se za politička prava, kako su oduševljeno učestvovali u oslobodilačkim ratovima. I poznavajući požrtvovnost Jevreja vjeruje u konačnu pobjedu cionizma. Na koncu želi da se delegati dobro osjećaju u Beogradu, u gradu, koji ima duše i srca da razumije rad oko obnove jevrejstva. Sa željom za uspješan i složan rad završuje uz burno odobravanje svih učesnika kongresa.

Dr. Bukić Pijade: Poslije ovih iskrenih, toplih riječi gospodina Besarabića, koje idu iz dubine duše jednog beogradjanina, kao predstavnika beogradske mjesne organizacije i crkveno-školske jevrejske općine sefardskog obreda, meni ne preostaje drugo, nego da se tim riječima pridružim jer smo mi dio Beograda, jer osjećamo veliku radost i veliku razdraganost što smijemo i možemo, da pozdravimo u našoj prestolnici delegate i zastupnike, jedne idealne, danas može biti najjače organizacije. Beograd, koji ima razumijevanja i osjećaja za narod, koji je mnogo prepatio i koji je ipak nešto stvorio, razumjet će i našu suzu, naš bol i jad, razumjet će nas, da mi koji imamo sreću i zadovoljstvo, da smo u jednoj slobodnoj državi i da u toj slobodnoj državi kao ravnopravni građani možemo da radimo na postignuću našega cilja i ideala, razumjet će nas, da mi moramo veliki dio svoje snage, veliki dio svoje duše, svoje istrajnosti žrtvovati za one, koji nemaju tu sreću da žive u slobodnoj zajednici sa svojim sugrađanima.

Ja lično smatram za neobično, zadovoljstvo i čast, što se od strane crkveno-školske jevrejske općine nalazim na ovom mjestu, da Vas pozdravim, jer sam još od djetinjstva sa majčinim mlijekom usisao cionističke ideje u sebe, i moj je djed jedan od prvih, koji je u Maloj Srbiji smio da bude cionista, to je stari hadžija Hajim Nahum Bukić (Slava mu!), što je još tada umio da nadje prilike i da osvijesti one, koji nisu bili svijesni, šta znači biti cionista; koji je tada išao dva puta u našu zemlju, koji je cilj tako dugo iščekivao, i koji je meni ostavio amanet, da dalje radim kolikogod mi snage dopuštaju u izgradnji naše velike zamisli. U ime sefardske crkvene općine primite pozdrav i vjerujte, da Vas objeručke i punim srcem dočekujemo i želimo Vam svaku sreću u Vašem radu. (Burno odobravanje i aplaus.)

Dr. Fridrich Pops: Poštovane gospodje i gospodo, drage sestre i braćo! U ime srpske jevrejske crkvene općine aškenaskog obreda osobita mi je čast i sreća, da pozdravljam izaslanika Jevreja cijele kraljevine u Beogradu. Mi smatramo za osobitu čast, što možemo da Vas vidimo u našoj sredini, i što ćete Vi Vaša vijećanja ovdje u Beogradu vršiti. Mi za osobitu sreću smatramo, što je ovaj skup pao baš na današnji dan, kad i mi imamo jednu specijalnu svetkovinu, koja mislim, da će Vas, draga braćo, da zainteresuje. Na današnji dan polažemo kamen temeljac sinagozi naše crkvene općine, i ja u ime naše crkvene općine imam tu čast da

Vas pozovem i molim, da se ovom pozivu odazovete, a Vašem radu želim svaki uspjeh i kličem Vam: Živili! (burni uzvici i aplaus: Živio!)

Zatim se prelazi na izbor bilježnika i verifikacionog odbora. Predsjednik prelaže, da se za bilježnike postave gg. Avram Koen, Tausk i dr. Kalmi Baruch, koji će uz Saveznog tajnika dra. Singera voditi zapisnik. Nadalje predlaže za verifikacioni odbor slijedeću gg.: dra. Davida Alkalaja, Lokera, dra. Bracu Poljočkana, inženjera Freindlicha, Davida Spitzera, Šime Spitzera, Hasona, Mihaela Levija.

Poslije podne.

Predsjednik: Nastavljamo sjednicu. Riječ ima dr. Aleksandar Licht (živo odobravanje sa uzvicima: Živio) za referat:

»O stanju cionističkog pokreta«.

Dr. Aleksandar Licht: Po običaju ja imam da Vas izvijestim o stanju cionističke organizacije, naročito u prošloj godini, i o njenom razvitku, pa da Vas pozovem da prema onome, što se dešava u cionističkoj organizaciji s obzirom na njene odnose prema drugim jevrejskim organizacijama i u međusobnom odnosu pojedinih struja u samoj cionističkoj organizaciji, — zauzmete stajalište.

Gospodje i gospodo! Vama je dobro poznato, da je u središtu posmatranja cionističkih problema pitanje Jewish Agency, i ja treba prvo da Vam prikažem suštinu ovog problema. Vama će biti poznato, da je vlada Velike Britanije dobivši od Lige Nacija mandat nad Palestinom, taj mandat imala da izvrši na taj način, da cionistička organizacija kao Jewish Agency bude onaj savjetodavni faktor, s kojim treba da saradjuje mandatar na vlast t. j. vlada Velike Britanije oko izgradnje Erec Israela, Palestine; kao jevrejske narodne domaje. Cionistička je organizacija dakle po slovu i smislu Mandata onaj faktor, koji je predviđen u mandataru ugovoru kao Jewish Agency. Cionistička je organizacija do ovoga položaja došla ne toliko snagom broja svojih pristalica, koliko time, što su velike sile priznale, da je cionistička organizacija moralno onaj faktor, koji najviše ima da kaže, koji najviše ima da važi u pokretu oko obnove jevrejskog naroda i zemlje jevrejskoga naroda t. j. Palestine.

Vama će biti poznato i to, da je idealizam prvih dana, ne samo za Balfourove deklaracije nego naročito nakon zaključaka u St. Remu i nakon prijema sadržaja istog mandata po Ligi Naroda, bio na vrhuncu. Vama će biti poznato, da je to oduševljenje bilo tako, te je vodstvo cion. organ. mislilo, da će poletna snaga samog cionizma dotjecati, da se iskoristi čas ovake međunarodne sankcije naših zahtjeva pa da će cionistička organizacija kao pionirska trupa unutar jevrejskog naroda imati dovoljno snage, da sama po veličini svoga idealizma preobrti u čin i ostvari ideal cionizma, osnivanje jevrejske narodne domaje, finansijskim radom i finansijskim naporima, koji su potrebni, da se do ove obnove dodje.

Vama je isto tako dobro poznato, da je otprije zadnjeg cionističkog kongresa u Karlsbadu, postojala tendencija u Americi, da se ovo djelo obnove, započeto i inaugurisano po cionističkoj organizaciji,

podupre po vascijelom jevrejstvu, koje stoji izvan cionističke organizacije naročito po americkom jevrejstvu, koje i ako zvanično nije u cionističkoj organizaciji, ima puno razumijevanja za palestino-centričku tendenciju, koja se u cionizmu oličuje.

Mi smo iz početka prezali pred tim, da u našoj cionističkoj organizaciji, koja ne znači samo fizičku obnovu zemlje, ne znači samo mehaničku i ekonomsku izgradnju jevrejske narodne domaje, — ne dodje do izražaja čisto merkantilni ili kratko da kažem americki princip obnove zemlje. Sam dr. Hajim Weizmann opirao se toj amerikanizaciji. I mi svi zajedno s njime, mi smo svi osjećali, da cionizam ipak nije samo stvar novca, nije samo stvar izgradnje tih i takvih gospodarskih stanica u Palestini, nego da cionistička organizacija obuhvata sav život jevrejskog naroda, i prema tome da ima kao zadatak da obnavlja u prvome redu one duševne potencije unutar jevrejstva, koje će same od sebe svojim poletom dovesti do toga, da će cio narod prionuti da obnavlja svoju zemlju.

Naše su se nade, ne samo Hajima Weizmanna i uopće votstva cionističke organizacije, izjalovile. Cioniste, srazmjerno mala grupa unutar mase od 14.000.000 Jevreja što ih ima u svijetu, i Jevreja koji su se nalazili pretežnim dijelom u takvim zemljama, koje su najviše patile od sloma valute, od gospodarske krize, i te cioniste nisu bile u stanju da sami doprinose ona sredstva, koja su bila potrebna za obnovu zemlje, sredstva, koja su imala da priteču, i o kojima je Weizmann mislio da će u toku od prvih pet godina moći da skupi kapital od 25.000.000 engl. funti sterlinga. Mi smo svoja očekivanja znatno reducirali. Umjesto 25.000.000 funti u roku od 5 godina bili smo zadovoljni, da se smogne budžet od jednog milijona funti sterlinga na godinu, kao minimum one svote, koja je potrebna, da se održi u Palestini ono što već postoji i da se održi tako zvani stop-immigration, koji će biti po zvaničnim vlastima uvijek zaustavljan, i koji ne će nikako odgovarati minimumu, što ga je bio zamislio dr. Ruppin za 30.000 duša emigranata, onaj isti Ruppin, koga smo ismijavali radi ovog opreznog računa. Mi smo došli do uvjerenja, da ovaj budžet moramo da obezbijedimo za ekonomski razvitak obnove djela Palestine.

I sad nastaje pitanje: Ako hoćemo saradnju cijelog jevrejskog naroda na djelu obnove njegove zemlje, kako da ga pozovemo na davanje novčanih žrtava i na ustupanje imanja, da li da ima učešća u odlučivanju, u načinu, kako da se izvede ovo djelo obnove? Vama će, gospodje i gospodo, biti poznato, da je pitanje Jewish Agency kao političkog predstavnštva jevrejskog naroda prema mandataru na vlasti bilo u centru promatranja i diskusije na posljednjem Karlsbadskom Kongresu, i da je proizvelo jednu krizu, zbog koje se za čas činilo, da će Hajim Weizmann, predsjednik svjetske cionističke organizacije, imati da odstupi s razloga, jer kongres ne će da mu dade ona ovlaštenja u pitanju Jewish Agency, koja je on smatrao za potrebna, da zagaranjuje opstanak i život obitavalaca na zemlji nje-

govih otaca. Vi znate da se H. Weizmannu spočitnulo, da je suviše sagibao svoja koljena prema mandataru na vlasti i da je tjerao takozvanu politiku honoraciara, koja ne apelira na mase naroda, nego na nekoliko americkih kapitalista, od kojih se očekuje, da će dati sav novac za obnovu zemlje i naroda.

Gospodje i gospodo! Vi ćete se sjećati, da je Hajim Weizmann došao u Karlsbad nakon mnogomjesečnog napornog rada u Americi, rada u kome mu je prviput u cion. organizaciji uspelo, da za jednu godinu namakne potrebnu minimalnu svotu od jednog milijona funti sterlinga. I našao se na kongresu pred ljudima, koji su bili zadojeni apstraktnim nekim idealizmom, koji je smatrao, da ne valja voditi računa o danim prilikama, već ili voditi cionističku politiku u istinskom demokratskom smislu oslanjajući se na široke jevrejske mase, ili ako to ne bi išlo, strpljivo čekati, pa makar se zaustavilo djelo obnove jevrejskog naroda u njegovoj domaji.

Vi možete da vjerujete, da je Hajim Weizmann prvi od svih, kojega je duboko u duši boljelo, da je on videći svoje nade razočarane, videći, da od one široke jevrejske mase ne može dobiti novčane potpore, koje mu trebaju i da cionistička prodorna snaga nije dosta jaka, da zahvati cijelu jevrejsku javnost koja dolazi u obzir, — Vi možete da vjerujete, da ga je najdublje boljelo da se morao naslanjati na sile koje ako se pozovu u pomoć, znači, da s njima treba dijeliti vlast i odluke u pogledu načina, kako će se obnavljati Palestina. Metodi, koji su se u tom pogledu predlagali, bili su različni i deklaracija koju je kongres teškom mukom našao između svih rezolucija, koje su predložene i sa lijeve i sa desne strane, čini jednu komponentu, koja je dosta nespretna i sastojala se u tome, da cionistička organizacija kao takva ostane i nadalje Jewish Agency, ali da joj se dodijeli Jewish Council, koji bi se sastojao u 50% cionista i 50% necionista. Taj Council kao savjetodavni Odbor imao bi da podupire Jewish Agency tako dugo, dok jedan svjetski jevrejski kongres ne odluči drukčije o sastavu Jewish Agency na osnovi zastupstva onih svih struja u jevrejstvu, koje manifestuju svoju volju za saradivanje oko obnove zemlje.

Hajim Weizmann, duboko ojadjen, što nije našao dovoljno razumijevanja za gigantske svoje napore u cilju obnove Erec Israela otišao je da se oporavlja u Italiju, da odmah iza toga krene opet na novu turneju u Ameriku. S te turneje on se tek pred koji mjesec povratio i opet je utrošio 6 mjeseci i više svoje dragocjene i divne jevrejske i čovječanske energije jednog izabranog čovjeka, najplemenitijeg representanta jevrejskih masa. U koju svrhu? Ne samo da sabere i za ovu godinu sredstva za Keren Hajesod, što mu je i uspelo, nego da stvori trajne institucije u Americi, koje će obezbijediti i za buduću godinu obnovno djelo u Palestini. U pratnji dra. Artura Ruppina, dugogodišnjeg radnika oko ekonomske obnove Erec Israela, obišao je pola Unije i nije mu do kraja uspelo da ostvari plan jedne korporacije, kojoj će biti zadatak, da se brine jedino oko ekonomskih investicija i ekonomskih institucija u Palestini, i nije mu

potpuno uspjelo da sklone američansko jevrejstvo, odnosno njegove predstavnike u pitanju Jewish Agency, na takvu soluciju, koja bi odgovarala zaključcima posljednjeg cionističkog kongresa. Amerikanci gg. Louis Marshall i Brandeis stali su na gladište, da ako se hoće da necionistički dio američanskog jevrejstva ne će zadovoljiti time da bude samo fifty-fifty u Councilu nego da imade učešća u odlučivanju o tome, kako će se upotrijebiti novac koji služi obnovi Palestine, znači dakle da su zabacivali Council kao savjetodavni odbor i da su stali na gladište, da oni hoće i treba da snose dio pune odgovornosti za način, kako će, da se vodi djelo obnove, znači da oni hoće da budu punopravni faktor u Jewish Agency, znači dalje da sama Jewish Agency ima da bude predstavnica cijelog jevrejskog naroda i egzekutiva bude u polovici od cionista, a u polovici od ostalog predstavništva Jevreja. Detaljan način na koji ima da se to provede, ostavlja se budućnosti. Princip je evo ovako postavljen.

S ovim riješenjem vratio se Hajim Weizmann iz Amerike, i tu je stajao pred činjenicom, da Akcioni Komitet svjetske cionističke organizacije, a ni godišnja konferencija, koja bi se i onako imala ljetos da sazove, nema ovlasti da mijenja zaključke kongresa i da dopusti jednu soluciju, koja bi potpuno udovoljila prohtjevima američanskih Jevreja, predstavnika velikih američanskih masa, koje nisu u cionizmu. Šta ostaje dakle? Ostaje, gospodje i gospodo, da se ove godine sazove izvanredni svjetski cionistički kongres, koji će vjerojatno biti zaključen sad u sjednici Akcionog Komiteja, koja će se održati 24. o. m. j. u Londonu i koja će imati da zaključi, da se održi izvanredni svjetski cionistički kongres, koji će da revidira zaključke posljednjeg kongresa tako, da novi zaključci budu prilagodjeni zaključcima reprezentanata američanskog jevrejstva.

Ima raznih gladišta, sa kojih treba i može da se promatra ovo pitanje. Ima jedno gladište načelno i programsko, ima jedno gladište duševno, ima jedno gladište prijeke nužde. Znači ima jedno gladište, koje kruto i konzekventno zastupa stajalište demokratizma, koje je našlo svoga najistaknutijeg zagovornika na posljednjem kongresu u osobi zastupnika poljskog Sejma g. Isaka Grünbauma. Ovo stajalište nama je teoretski najbliže i najsimpatičnije s razloga toga, jer znači dirati u cionističku tradiciju, ako se napuštaju oni principi demokratski, na kojima je cionizam sazdan, t. j. ako se prave ustupci od načela, da ima o udesu jevrejskoga naroda i njegove zemlje, da odlučuje sam jevrejski narod, a ne eventualno samozvani ili formalno nevaljalo designirani predstavnici jevrejskog naroda.

Imade jedno gladište — kako rekoh — duševno. Pitamo mi, kojima cionizam nije pitanje samo novca, nego nama koji smo na putu k cilju, u prvom redu pitanje revolucijoniranja cijele naše unutrašnjosti, jednog Weltanschauunga — kako se kaže. — nama koji u cionizmu u prvom redu gledamo obnovu židovskog čovjeka, — pitamo mi: ne prijete li ovim amerikanizmom, da će se ovaj duševni element, motorni element, koji je našu mladež i našu sopstvenu mladost priveo

cionizmu, ne će li se taj ideal mijenjati, ugušiti, kad cionistička organizacija mora paktirati s čisto ekonomskim principom amerikanizma. Znači, hoćemo li da dopustimo da Palestina bude ništa drugo nego jedna igra kapitalističkih ili drugačijih ekonomskih problema uz ignorisanje svakog drugog duševnog obnovenog djela. Znači, hoćemo li da pustimo da nam školsko pitanje, da pitanje hebraizacije, da pitanje sveučilišta i biblioteka u Palestini, stvaranje jedne jevrejske umjetnosti, znanosti i literature, dodje u drugu, treću ili čak desetinu liniju iza ekonomskih problema?

I dolazi treće pitanje, pitanje oportuniteta i nužde. Lijepo je postavljati ovaki princip uz jednu pretpostavku, ako zaista cionistička organizacija i njena ideologija ima dovoljno snage sama po sebi da doista mobilizuje sve cionističke jevrejske dijelove i da ispreša krepošću svoje moralne presije iz svakog pojedinca maksimum njegove požrtvovnosti. Ali, gospodje i gospodo, dok je Hajim Weizmann do zadnjeg daha, do zadnjeg atoma cijelog svog tijela dao sve za cionističku organizaciju i cijeli jevrejski narod, mi treba da se pitamo: mi cioniste, elita jevrejskog naroda, jesmo li mi učinili sve ono, što mogosmo učiniti, ako smo htjeli da zaista manifestujemo da smo spremni na maksimum požrtvovnosti. Gospodje i gospodo! Mi se ne podajemo iluzijama, i ja hoću da konkretno govorim. Ogleđajte se po Beogradu, Zagrebu, Sarajevu i Novom Sadu i pitajte: je li ima jedan Jevrejin u cijeloj Kraljevini SHS, koji je dao doista svoj dio za Keren Kajemet, ima li jedan, koji je potpuno ispunio svoju dužnost u pogledu davanja desetina imetka i desetine svoga vremena za djelo, koje će služiti budućim pokoljenjima jevrejskog naroda. — ili treba da sagnemo i kapituliramo pred poraznom činjenicom, da nismo dali jedva koji od nas ono, što treba da damo?! Ovo je jedna porazna činjenica ne ovdje samo za nas, jer srazmjerno i pored neznatne naše požrtvovnosti, mi smo relativno na jednom od najboljih mjesta medju Jevrejima cijelog svijeta.

I mi vidimo drugu sliku. Mi vidimo halucim, koji su 4—5 godina u Palestini i koji su, kako se to tehnički naziva, vršili tako zvane Notstandsarbeiten, radove od nužde, koje je izdavala egzekutiva mandatarne vlade. — mi vidimo haluce koji su na kvišu, na cesti, tucali kamen, i isušivali močvare i stradavali fizički, a djelomično i moralno od malarije i drugih posljedica pretjeranog rada. I Weizmann je vidio s jedne strane čiste principe, čiste ideale cionističke organizacije, a s druge strane naših haluca, koje su s prijekom gledale u njega kao predstavnika cionističke organizacije.

Mi smo stajali, gospodje i gospodo, pred faktom, da se nije useljavalo u Palestinu godišnje 30.000 produktivnih jevrejskih duša, nego da je svega od 1918. godine do danas kao rezultat između imigracije i emigracije pridošlo svega 16.000 za pet godina. I mi svi do ove godine vidimo, da djelo obnavljanja cionističke organizacije pati od problema neupošlenosti i da je ova godina prva u opstanku u Palestini, gdje nema problema neupošlenosti, ali može zimi da dodje kad prestane

sadjenje duhana, koje je uvedeno kao nova produkcija u Palestinu.

I sad, gospodje i gospodo, mi imamo sebi da stavimo pitanje: Možemo li mi da dijelimo vlast sa necionističkim instancama jevrejskog naroda, a da ne ugrožavamo pri tome djelo obnove? Razumljivo je i prirodno, da sam ja, kao i mnogi drugi medju nama, promatrao stvar sa racionalističkog gladišta cijelog problema. Prije svega i nada sve mi treba da se oslobodimo lozinka, koje bi se morale pod svaku cijenu da provedu. Mi treba da sociološki ispitamo, u čemu je za pravo bit demokratizma, zar zaista uvijek i u svakoj prilici samo u izborima po izvjesnom proporcijskom sistemu, nema li drugih načina i metoda po kojima izvjesna lica i korporacije iskaču kao predstavnici znatnih dijelova jevrejskog naroda? Zar su gospoda Louis Marshall i Brandeis ili Baron Rothschild, zar su zaista samo kapitaliste, ili su u stvari u izvjesnom smislu odabranici povjerenja jevrejskog naroda? I ako ovako posmatrate pitanje sa sociološkog gladišta, Vi stojite pred činjenicom da ova gospoda u stvari nisu predstavnici jevrejskog kapitalizma u Americi, nego da su zaista reprezentanti ogromnih grupa i masa, koje su bez posebnog votuma, glasovnicama, dale tim ljudima svoje povjerenje, i mi vidimo ogromne za naše prilike radničke institucije u Americi, koje nisu cionističke, ali koje po svojim vodjama predstavljaju jedan veliki dio velikog jevrejskog naroda, i ti predstavnici, želi se sa naše strane, da uđu u Jewish Agency. I sad nastaje za nas najbitnije i najvažnije pitanje: prijete li opasnost da će se tim principom fifty-fifty u Jewish Agency zaista onemogućiti ideal principa obnove, koji je sadržan u cionizmu?

Na ovo, gospodje i gospodo, treba da se odgovori mirno i stvarno, gledajući činjenicama u oči bez fraza i racijonalizma, nego prateći tok života samog. 25 godina radi politički cionizam. Mnogo više godina prije toga neki ideološki mesijanski cionizam bio je kod uzanih krugova jevrejskih masa i još je prije bio na djelu jedan mistički ili instinktivni nagon cijelog jevrejskog naroda u cilju obnove, u cilju povratka Erec Israelu. Iskreno, a ne kao danas možda samo ustima, opetovala se riječ: Im eškaheh Jerušalajim, tiškah jemini. Mi imamo svoju tradiciju. Mi imamo vjekovnu tradiciju od mnogo hiljada godina, koja nas priječi, da ne možemo i ne ćemo da se asimilujemo, jer uvidjamo, da ima u nama vrednota, koje su vrijedne da žive za buduća pokoljenja ne samo u korist našu, nego i u korist cijelog čovječanstva. I najjača pokretna snaga u održanju jevrejskog naroda u vijekovima njegovog progona bila je ova cionska čežnja. Ali u ovih 25 godina uspjela je politička cionistička organizacija, politička i kulturna, cionistička ideologija, cionizam Ahad Haama i Theodora Herzla da revolucijonira ne samo onaj dio jevrejskog naroda, koji se deklarirao otvorenim cionistom, nego i cio jevrejski narod, makar i netao svijesti da to doista osjeća, i onaj posljednji asimilant, onaj najružniji dio toga asimilantstva, kojega ovdje u Beogradu nema, ali na žalost drugdje u kraljevini u sramotnoj jednoj formi, i on se pokrenuo u neku aktivnost, makar bila ne-

gativna. I uspjelo je u toj Palestini stvoriti jednu jezgru, koja ima ne više umjetni razvitak, nego skroz prirodni. Danas se u Palestini ne uči samo u škola jevrejski jezik, nego je on sa najvećom jednostavnošću doista jezik cijele zemlje, u koliko je ona jevrejska. Pitajte jednog haluca da Vam protumači probleme savremene Palestine, da Vam priča o Palestini, i Vi ćete danas, ako on razumije i najbolje srpsko-hrvatski, opaziti da će mu nedostajati, kad hoće da se služi tehničkim izrazima srpsko-hrvatskog jezika i da će upletati u svoj govor jevrejske nazive. Znači njemu je jevrejski jezik u stvari postao pravi i istinski materski jezik. To su fakta, o tome smo traubunjali kroz decenije, ali danas ne treba da traubunjamo.

Gospodje i gospodo! Jevrejska je masa u drugome smislu nego masa inače. Mi smo jedan narod, koji i ako smo organizatorno obuhvaćeni u jednoj, ovoj ili onoj, organizaciji, sastojimo se od toliko i toliko jedinica u toj masi, mi smo masa individualiteta, i svaki taj individualitet živi tako jakim korjenitim svojim životom, kad se sraste sa rođenom zemljom, da nema toga amerikanizma, koji će moći pa makar ma kakva sredstva upotrijebio, ma kolike investicije ima koji pravac htio dati razvitku u Palestini, — koji će moći skrenuti razvoj nacionalnog života u Palestini u drugu kolotečinu, u drugi kolosjek nego onaj, kojim je već od početka i sad stajao cio jevrejski život u Palestini. Znači, problem obnove Palestine zavisi danas o valuti samo u novčanom pogledu, a inače u duševnom pogledu može autohtono da se razvija, i tako dolazimo do rezultata, da ne treba da se bojimo politike honoracijora, — da je cionizam ne tek kao organizatorni skup od jednog milijona šekelista, već kao cjelina, moralni faktor tako jak u duši cijelog jevrejskog naroda i u galuti i u Palestini, da nema te sile, koja bi došla s polja i koja bi imala snagu, da krene duhovno-etski smjer, što ga je dala radna Palestina sama sebi, ma u čemu i ma kako, drugim pravcem, u toliko manje, što te sile što se aktiviju s polja, a nisu cionističke, i nemaju tendencije korigiranja. One ne žele da se spiritualni život naroda priguši, da se cionizam svede na matematičke formule, one samo žele, da se novac produktivno upotrijebi. I ja zastupam mišljenje, da je djelomično barem ispravno Marksovo materijalističko gledište, po kome su ekonomske podloge zaista realna baza, na kojoj će se izgraditi kulturni, socijalni i drugi svod razvitka ljudskog društva.

Vi ćete, gospodje i gospodo, pitati, ima li ovo pitanje i ovaj problem, koji ja postavljam kao centralni problem da se jedva kanim dodirnuti drugih problema, ima li taj problem u našoj sredini drugo neko čisto akademsko značenje. I tu dolazimo do drugog pitanja. Ja kažem: ima jedan skroz aktuelni i politički značaj, prema kome i mi ma kako nezatni bili, imamo da zauzmemo svoje stanovište i da ga manifestujemo na način da naše stajalište dodje do pobjede na kongresima, na kojima se odlučuje o tim vitalnim pitanjima. Vi ste bili svjedoci glasanja na cionističkim kongresima, iz kojih ste mogli razabrati, da su rezolucije povjerenja Ha-

jinu Weizmannu bile mlake, slabašne i nisu odgovarale veličini njegovog djela, jer su te rezolucije bile djelo kompromisa između raznih rezolucija, raznih potrebnih i nepotrebnih struja na kongresu. I mi danas i na svima budućim kongresima, ako imamo uvjerenje, da je ličnost Hajima Weizmanna i program što ga on zastupa jedna neizbježiva potreba ne samo cionističke organizacije nego cionizma kao pionirske trupe cijelog jevrejstva, mi imamo da zauzmemo šekelom potreban stav prema osobi Hajima Weizmanna, i programu i tendenciji, koje se dokumentuju unutar cionističke organizacije, i tu, gospodje i gospodo, iskače golemo važnost onog jednostavnog i priprostog šekela, za koji izričem svoje uvjerenje, da u ovom kolu delegata ima jedan jedva zamjetljivi mali dio, koji potpuno shvaća važnost šekela.

Kod nas, po jednom inferiornom gledištu, koje nije drukčije u masi u Vojvodini nego li u masi u Južnoj Srbiji, u Hrvatskoj, u nas šekeli imaju jedino obilježje doprinosa za uzdržavanje aparata cionističke organizacije. Pa nije tako, gospodje i gospodo! Kad bi šekel imao taj zadatak, on bi danas bio gotovo bez vrijednosti, jer onaj jednostavni šekel od Din. 15.— kod nas, i adekvatno s njim u drugim zemljama, ne dotiče da uzdrži barem administrativni aparat cionističke organizacije, i onda treba da se pribjegava i zlatnom šekelu i većim prinosima pojedinaca. U drugom je značaj šekela. Ne znači samo, da onaj, koji ga daje, afirmira bazelski program, koji glasi: cionizam ide za tim, da jevrejski narod stvori sebi obezbijedjenu domaju u Palestini, nego šekel ima kod izbora za kongres da bude sredstvo, po kome će se stvoriti grupacije na kongresu i po kome će se opredijeliti za ili protiv Weizmanna, za ili protiv ovog ili onog programa. I ja mislim, da je zadatak ovog Saveznog Vijeća u cilju vaspitanja cionističkih masa taj, da u tom pogledu dade izražaja svome gledištu: hoće li da deklarira, da ima puno povjerenje u osobu Hajima Weizmanna i onaj rad i program, što ga on izvršuje i kako ga on izvršuje, ili ga nema. Imaju li ga ili nemaju, cioniste u Jugoslaviji treba da dadu svome uvjerenju i stajalištu izražaja time, da svaki i posljednji koji priznaje bazelski program i koji je navršio 18 godina, doista bude zahvaćen šekelskom akcijom u tolikoj mjeri, da i mi po broju delegata dolazimo u obzir kod stvaranja odluka na kongresu, a naročito na ovom izvanrednom kongresu, što će biti zimi ove godine, koji će imati da odlučuje o diobi vlasti između cionizma i ostalih jevrejskih korporacija na svijetu.

Ja držim, da Vam svoje lično gledište ne treba potanje da obilježim. Ono logično proizlazi iz onog, što sam dosele kazao. Moje je lično uvjerenje, da je Hajim Weizmann i hiljadu i više pogrešaka učinio, cionistička organizacija bez ove goleme energije u ovom času ne može da opstoji i da prema tome pored svih eventualnih sitnih razmimoilaženja, mi treba da podupremo Weizmanna i da ga ne izgubimo, kao što je prijetila pogibao na ovom kongresu. Ali u stvari, gospodje i gospodo, to nije lično gledište, najviše ga možete nazvati oportunitetom u jednom idealnom i dopustljivom smislu. Mi treba

da damo Weizmannu sve mogućnosti razvitka njegova programa oko obnove zemlje, jer sam uvjeren u to, da će njih Weizmann znati upotrijebiti onako, kako to iziskuje proces jevrejskog života u Palestini.

Toga radi šekelska će akcija u Krajevini SHS, unutar Saveza cionista Jugoslavije, imati da se nastavi i u punoj mjeri imat će da se prikaže i uvriježi značenje toga šekela da bi šekelska akcija imala puni uspjeh, držeći se neizostavno toga, da šekel može da plati samo onaj, ko usvaja princip šekela, kao ispovijesti k bazelskom programu, znači: židovsko nacionalstvo kao osnovu cionističke ideologije, a kao njezin cilj: narodnu domaju u Palestini.

Gospodje i gospodo! Daleko od svake sentimentalnosti, u punoj spoznaji važnosti svake riječi, koju ovdje kažem, ja naglašavam: vremena su nada sve kritična. Mi ne stojimo sami o sebi i mi nismo ni kakva fizička potencija, da možemo da diktujemo volju svoju drugim dijelovima svijeta, drugim narodima ili silama. Vara se g. Vladimir Žabotinski, ako misli, da će pretnjama u militarističkom duhu uspjeti da zaplaši arapski element. Mi znamo, da u saradnji s arapskim elementima ima samo jedan put, a to je put sporazumijevanja i da je taj uspješan i da je put jačanja naših pozicija u Palestinu. Mi ćemo drugačije moći da govorimo o Palestini, kad nas bude ondje 600.000, nego danas, kad nas ima 120.000 duša svega i kad najveći dio tih nisu mladi jišuv na kolonijama, nego stari jišuv, koji se sastoji većim dijelom od halukista.

Začudo je i služi na čast snazi, koja se manifestuje u Palestini, da ipak svega imamo 32 naseljene kolonije. To je jedan divan dokumenat naše snage, te smo i time mogli postići uspjehe, koji su u srazmjeru prema onome, što smo sami učinili, upravo golemi. Mi nemajući kao cionistička organizacija, kao organizovane cioniste, dovoljno snage, da izvedemo djelo obnove Palestine, moramo da harmonijski saradujemo sa svakim, koji ima dobru volju u palestino-centričkom smislu. Mi to moramo da činimo, jer badava: od ideoloških emocija ne ćemo moći da nastavljamo i da uvećavamo naše uspjehe u Palestini, već ako bi one postojale same o sebi, bez materijalnog potporna, prijetila bi opasnost, da se sroza i ono malo, što smo do sada u Palestini na kulturnom i ekonomskom polju stvorili.

Kad je tome tako, gospodje i gospodo, prijetka je nužda, da u našim redovima bude puno taktičnosti u odnosima cionista prema necionistima. To ne znači kompromis pod svaku cijenu sa necionistima, ali u cilju obnove Erec Israela. Znači, da ćemo odbaciti i prekinuti veze između nas i asimilanata samo onda, gdje je izgubljena svaka i posljednja nada da možemo iz onih trulih dijelova jevrejskog naroda, da stvorimo i opet organski zdravu sastojinu i ćeliju našeg naroda. Treba dakle izbjegavati sukobima, ali ne po cijenu našeg uvjerenja. I vi ćete možda pitati, pa kad je tome tako, je li postoji u opće nužda, da cionistička organizacija kao takva, da cionistički pokret i dalje postoji. Vama će se možda u prvi čas činiti da je konzervativna tradicionalnost, ako na ovo pita-

nje odgovorim sa jednim jasnim: da! Ali nije tako! Ni jedan veliki državnik, ni jedan čovjek, koji imade velike poglede, koji kruži preko uzanih okvira ličnog interesa, ne može da previdi, da u svakom organizmu mora da postoji jedan dio, koji daje poleta i snagu u obnovljenju svake stanice tome organizmu. Srce jevrejskog naroda je taj cionizam, ne može s toga prestati da kuca. Mi trebamo njegovu poletnu snagu, mi trebamo njegovu dubinu, njegovo ubedjenje, mi trebamo svoju mladost, koja ne računa samo na papiru sa brojkama, nego sa ideološkim poletima, da bi u jevrejskom narodu održali one sile na pomoći, koje će isprešati iz tog naroda sve ono, što mu treba u cilju harmonijske izgradnje, kulture i narodnog centra u Palestinu.

I sa ovim, gospodje i gospodo, da vas ne zamaram, mogu da svršim. Ja ću da svršim bez ikakva apela. Ja ne ću da apelujem o potrebi jedne centralne misli i centralnih organizama, koji daju impulsu svakoj pojedinoj ćeliji, u ovaj svečani čas, kad ja kao predsjednik Radnog Odbora vama polažem račune, ja hoću da stojim pred Vama kao čisti i apsolutni cionista, ja hoću, i to je cilj mojih riječi, da sugeriram svakom pojedinom od vas jedan apsolutni neoskvrnjeni cionizam, sa željom, da ga ponesete sa sobom i sugerirate svakom pojedinom istomišljeniku u cijeloj ovoj našoj kraljevini. (Oduševljeno odobravanje sa usklikima: Živio!)

Izlasnik Keren Hajesoda g. prof. Pazi Goldmann pozdravlja u ime centrale Keren Hajesoda najprije na jevrejskom a zatim na španskom jeziku konferenciju te upravlja na nju topli apel da izvrši svoju dužnost prema Keren Hajesodu, temeljnom fondu našega obnovnoga djela. Njegov zanosni govor primljen je s velikim odobravanjem. Iza toga tajnik g. dr. Singer čita pozdrav Egzekutive svjetske cionističke organizacije:

Zemaljskoj konferenciji jugoslavenskih cion. Beograd.

Vrlo poštovana gospodo!

Egzekutiva cionističke Organizacije zahvaljuje Vam na pozivu ka godišnjoj konferenciji. Na žalost nije Egzekutiva u stanju uslijed saziva Akcionog odbora i hitnih poslova, koji su s time u vezi da se lično po kojemu članu dade zastupati na Vašoj konferenciji. Šaljemo Vam ovim putem naše srdačne pozdrave i želimo Vašim raspravama povoljan razvitak i dobre rezultate za našu stvar.

Cionizam stupio je sad u stadij ostvarenja, koji smo željeli već decenijama. Stvorili smo političke preduvjete za izgradnju naše narodne domovine i do nas je sad, da tu izgradnju provedemo. Ta činjenica nameće cijelom cionističkom svijetu, a preko svega židovskome narodu, obveze, kakvih još nije bilo otkada postoji galuf. Sad valja da pokažemo da li nam je ozbiljno stalo do cionističkog ideala i da li naš narod ima volju i snagu da stvori svoju zajednicu u Palestini. I naša politička jakost prema onim faktorima, koji su još neprijateljski raspoloženi prema nama, zavisi o jakosti naših pozicija u Palestini. Još uvijek nismo dosta učinili da uvjerimo svijet, te smo u stanju da ostvarimo naše ciljeve. Kad budemo doprinijeli našim naporima dokaz, tad ne će samo mandatarna vlast u većoj mjeri s nama računati no danas, već će čemu se sigurno nadamo i arapski narod pod

dojmom loga razvoja i po njemu izazvanog gospodarskog i kulturnog razvoja u zemlji dobiti veće razumjevanje, za vrijednost našega pokreta za cijeli prednji Orijent. Samo praksom možemo dokazati, da ostvarenje naših ciljeva nije skopčano s neprijateljskim činima protiv Arapa, kako se to po agitatorima bez savjesti hoće da prikaze.

Da uzmognemo stvoriti veliko kolonizaciono djelo i da u znatnom opsegu u narednih 10 ili 20 godina ostvarimo izgradnju narodne domovine, potrebno je najveće naprezanje svih sila. Cionistička organizacija, čiji je cilj vazda bio u prvom redu politički, ona ne obuhvaća danas sve one faktore, koji su potrebni za ovakovo ekonomsko djelo. Stoga naslojali smo zadnjih godina da omogućimo saradnju svih židovskih elemenata za izgradnju Palestine. Veliki slojevi jevrejsstva, koji su do sad našu stvar otklanjali ili stajali po strani, danas su uvjereni, da ostvarenje cionizma nije san, već realna zadaća, koja je od neizmjerne važnosti za cjelokupno židovstvo. Uspjelo je, da prije svega u Americi steknemo simpatije i interes važnih necionističkih krugova za našu stvar. Taj je razvoj, za koji je Egzekutiva u zadnjim godinama najveći dio sila posvetila sada dozrio. 17. februara održana je konferencija vrlo uplivnih jevrejskih ličnosti, koji su stajali na čelu Joint Distribution Committee, da vijećaju o učešću na izgradnji Palestine. To učestvovanje proteže se u dva glavna polja:

1. stvaranje Investment Corporation, koja ima da financira poslovna preduzeća u Palestini.
2. sudjelovanje američkih Židova u Jewish Agency.

Pretpostavljam, da Vam je poznato u kojem se stadiju nalaze pregovori glede osnuka Jewish Agencya. Sjednica Akcionoga Odbora od 24. o. mj. bavil će se pitanjem, na koji način da reaguje cionistička organizacija na prijedloge američkih necionista. Amerikanci predlažu, da se smjesla osnuje Council sastojeći se od 150 članova, koji ima biti sastavljen sa 50% zastupnika cionističke organizacije i 50% zastupnika palestiničkih necionista svih zemalja i koji će preuzeti sve funkcije Jewish Agencya, uključivo i namicanje novčanih sredstava za Keren Hajesod. Egzekutiva podnijet će Akcijonom Odboru prijedlog, da o tom pitanju odluči vanredni kongres. Egzekutiva je nazora, da se ovakovom ili sličnom institucijom stvara instrument koji će moći raditi za izgradnju Palestine. Jasno je da je preduvjet uspjeha, da cionistička organizacija sama bude čvrsta i da se napreže do krajnjih granica, jer će mješovita Agency moći samo onda ispuniti svoj zadatak, ako stoji pod čvrstim cionističkim vodstvom. Pravili smo iskustvo, da svagdje ondje možemo predobiti necioniste za podupiranje izgradnje Palestine, gdje su cionisti samo prednjačili primjerom.

U tome pogledu nosi sad tešku odgovornost cionistička organizacija u svojoj ukupnosti u svim njezinim djelovima. Držimo, da se Vaša konferencija ima da bavi pitanjem kako bi se povećala nastojanja cionista i jakost našeg pokreta. Naše je mišljenje, da se cionistički svijet gledom na velike zadaće naroda odluči na novi aktivitet. Jačanje cionističkog logora od najveće je važnosti ne samo iz organizatornih već i iz političkih razloga. Očekujemo od Vas, da će Vaš zemaljski Savez i u budućnosti biti sebi svijestan dužnosti svoje i da će udovoljiti svim zadaćama, koje traže sadanji čas. Temeljni stup našega rada danas

je namicanje sredstava za naslavak i izgradnju našega djela u Palestini, prije svega dakle rad za Keren Hajesod i Keren Kajemet. Potrebno nam je disciplinovana organizacija, koja je svijesna dužnosti, koja se osjeća kao dio cijeloga, te uzima živo učešće u svim pitanjima židovskog obnovnoga pokreta. Naročito je važno polje odgoj omladine, širenje hebrejskog jezika, izobrazba podesnih ljudi za naše konstruktivne zadaće u Palestini. Držimo, da Vaša zemlja pruža izvjesne mogućnosti za izobrazbu u nekim strukama, i nadamo se da će u Vašoj zemlji napredovati halučki pokret.

Nadamo se, da će Vaša zemaljska konferencija inauguirati periodu novog i snažnijeg rada u Vašem Savezu. U tome Vas smislu još jednom srdačno pozdravljamo.

Za Egzekutivu cionist. svjetske organizacije:

H. Weizmann

predsjednik cionist. organ.

Od Uprave Keren Kajemet u Jerusolimu stigao je ovaj brzovaj:

Zemaljskoj konferenciji cionista Jugoslavije Beograd

Velecijenjena gospoda sumišljenici!

Glavni ured Keren Kajemet Lej Israel šalje Vašoj zemaljskoj konferenciji topli pozdrav iz Erec Jisraela. Vaša se konferencija sastaje u času, kad Keren Kajemet pozivlje sve svoje prijatelje u cijelome svijetu da podvostruče svoja naprezanja. Imali smo u posljednje doba prilike da vidimo nekoje od Vaših najboljih ljudi u Erec Jisraelu i pričali smo im o činjenici koja sad ispunjava cijeli židovski život u zemlji, da je Keren Kajemet izdao cijelo zemljište što ga posjeduje kolonistima, te nema slobodnoga zemljišta za nove useljenike. Stoga apeliramo na židovski svijet i tražimo od njega, da nam daje mogućnosti, da u narednoj godini podvostručimo naš zemljišni posjed.

Pretpostavljam, da se Vaš sabirni rad u ovoj godini dobro razvio i da je nadmašio rezultat prošle godine, ali to sve još nije dosta. Vidjeli ste, da se naporom krajnjih sila i predanošću a naročito izgradnjom organizacije mogu poslići kud i kamo veće svote, da se mogu srca Vaših Židova u mnogo većoj mjeri predobiti za ideju izgradnje Erec Jisraela, no što je to do sad učinjeno. Pozivamo Vas da ovu spoznaju pretvorite u djelo, da povećate Vaša nastojanja i izgradite Vašu organizaciju, da uložite sve sile za Keren Kajemet Lej Israel. Poznajemo dobro cionističku svijest Vaše zemlje, znamo o velikim mogućnostima za rad, cijenimo sposobnost Vaših vodja i ne sumnjamo u to, da se s tom vezom dade poslići vanredan uspjeh u Jugoslaviji za Keren Kajemet i pozivljemo Vas da izvršite Vašu dužnost.

S odličnim poštovanjem i

Geulah haarec pozdravom za

Glavni ured Keren Kajemeta

Dr. Z w e i g, v. r. S. F r o m a n n, v. r.

Saveznom Vijeću stigli su još brzovajni pozdravi od Saveza židovskih omladinskih udruženja Zagreb, Jevrejske općine Bitolj, Požarevca, Skoplja, Sarajeva, Kolo omladinaca, Akademsko društvo Judeja Zagreb, Djevojačko društvo Bitolj, Atehija Bitolj, Sarajevo, građani cioniste, Dr. Herman, Lipik, dr. Davida Albale i mnogi drugi.

David Spitzer izvješćuje u ime verifikacionoga odbora, da je verificirano 107 mandata dok 4 mandata nije mogao verificirati već predlaže, da ovi delegati imadu savjetodavni glas. Iz Sarajeva podnešen je protest protiv načina saziva i protiv vremena održanja izbora. Taj je protest pročitán u verifikacionom odboru, pa je verifikacioni odbor u povodu

toga saslušao predstavnika sarajevskih delegata. Pošto u protestu nije bilo pelita protiv verifikacije to je odbor verificirao sarajevske mandate.

Izveštaj primljen je do znanja.

(Nastavit će se.)

Keren Hajesod

Velika demonstracija za Keren Hajesod u Carnegie-Hallu. U Carnegie-Hallu u New-Yorku održan je 27. maja K. H. miting, koji je jedan od najveličanstvenijih demonstracija za Keren Hajesod. Raspoloženje prisutnih — njih preko 5000 — bilo je oduševljeno. Svi slojevi ove najveće židovske općine na svijetu bili su zastupani. Predsjedatelj bio je Samuel Untermyer, predsjednik američkog K. H., koji je u svom uvodnom govoru istakao zasluhu američkog židovstva za obnovu Palestine. Glavni govor rabi Silvers, koji je primljen velikim ovacijama, naišao je na burno odobravanje. Govorili su još poznati pučki govornik Rev. Masliansky i generalni sekretar američkog K. H. Neumann, koji je podnio izvještaj o uspjehu kampanje u god. 1924. Prema tome izvještaju je dosada sabrano u New-Yorku 666.684 dolara, najveća svota što je u New-Yorku ikada za K. H. postignuta. Kampanja bi se imala nastaviti, te se može očekivati još daljnji iznosi. Po izvještaju Neumanna najveće prinose dali su Untermyer (10.000 dolara), po 5000 dolara Herman Conheim, Jacob Siegel, Louis Marschall, Benjamin Winter, gđa Israel Unterberg, Maks Blumberg i M. Bergmann. Popularnost Keren Hajesoda, kao zbiljskog narodnog fonda razabire se iz činjenice, da veliki prinosi iznose samo oko 100.000 dolara, dočim ostatak od preko pola milijuna potječe od manjih prinosa širokih slojeva pučanstva.

O toj demonstraciji u Carnegie-Hallu piše »Das Yiddische Folk« na uvodnom mjestu: »Već dugo nije njujorško židovstvo doživjelo tako veličajnu i dostojnu demonstraciju poput ove od utorka, 27. maja u Carnegie-Hallu. Preko 5000 muškaraca i žena iz svih slojeva židovskog pučanstva skupili su se, da proslave oficijelno zaključenje njujorške K. H. kampanje. Tu se skupila tako brojna publika bez ikakve naročite propagande, dokazuje, kako je postao popularan K. H. i u najširim židovskim masama. Jedan psihološki promatrač mogao je lakoćom promatrati, kako je velika masa slušala izvještaj Neumanna o dosadašnjem financijskom rezultatu njujorške kampanje s istim interesom kao i svečane govore počasnih gostiju. Nema sumnje, da široka židovska javnost velikim interesom prati uspjeh i razvitak Keren-Hajesoda, a ova lijepa i nezaboravna nacionalna demonstracija to potvrđuju. Kad imamo za oslon svu snagu naroda možemo djelo naše budućnosti izgraditi i rad nastaviti. Kampanja, koja dosada iskazuje gotovo 700.000 dolara, samo je oficijelno dovršena. Neoficijelno nastavlja se rad. U djelu našeg oslobođenja ne smije biti ni dana mirovanja i prekidanja. Miting u Carnegie-Hallu je neizmjerne poticaj za sve, koji vrše dnevni teški rad. Oni su mogli ustanoviti, kako narod sve više počinje njihovo djelo da shvaća i cijeni. Stoga treba svuda da se propagira ideja: »Rad oko Keren-Hajesoda je završen, daljni posao za počinje«.

Keren Hajesod u Americi. U zadnje vrijeme pojačan je rad u Americi za K. H. naročito izvještajima Felixa M. Warburga o Palestini, u kojima čvrsto uvjerenje, da je K. H. neophodno potreban, za izgradnju nacionalne domaje Židova. Ujedno je održan K. H. miting u Carnegie-hallu i vanredno uspješna K. H. kampagna u Philadelphiji, koja je premašila svotu od 30.000 dolara za punih 11.000 dolara. Citava ta golema svota sabrana je unutar 3 dana.

U drugim mnogim gradovima započela je kampanja mitingima.

Akcija u Jersey City. U Jersey City započela je K. H. dne 21. maja banketom, na kojem je govorio Mr. Morris Rothenberg predsjednik američkog K. H. direktorija. Banketu prisustvovalo je nekoliko stotina najvidjenijih Židova Jersey City-a. Izgleda, da će se doseći određena svota od 50.000 dolara.

Uspješna akcija u Bufalu. K. H. akcija u Bufalu za koju je određena svota od 35000 dolara, razvija se povoljno. Akciju je započela govorom Gedalje Bublja. Na drugoj skupštini govorio je rabin Silver.

Rabin Silverman započeo akciju u Pattersonu. Rabin Silverman, koji se je upravo povratio sa K.

H. turneje kroz Midele Nest, otvorio je K. H. akciju, u Pattersonu. Određena je svota od 25.000 dolara. Pred samim početkom akcije skupljeno je 5000 dolara.

Long Island sakupio 25.000 dolara. Predsjedniku K. H. direktorija, Morris Rothhenbergu uručena je na Jamaici ček od 25000 dolara prigodom svečanosti priredjene njemu u čast. Skupštini prisustvovali su zastupnici K. H. komitea iz svih dijelova Long Islanda.

Tri američanska K. H. zastupnika unišla u internacionalni direktorij Keren Hajesoda. Iz New-Yorka nam javljaju, da je američanski K. H. direktorij na svojoj posljednjoj sjednici izabrao tri zastupnika, koji će američanske K. H. plaćaoce zastupati u internacionalnom direktoriju londonskog glavnog ureda. Izabrani su Morris Rothenberg, Emanuel Neumann i H. L. Limmons. (Mr. Rothenberg je Charman K. H. direktorija u Ujedinjenim Državama i dugogodišnji vođa američkih Cijonista. Pored svoje raširene odvjetničke prakse posvećuje velik dio vremena mnogobrojnim židovskim pitanjima. On je član Jointa, bio je chairman izvršnog odbora američansko-židovskog kongresa. Mr. Neumann je sekretar egzekutive američkog K. H. još od njegovog osnutka, 1921. Mr. Limmons spada među najvažnije trgovce New-Yorka, te sudjeluje živo kod mnogih židovskih humanitarnih i socijalnih institucija.

1500 židovskih obitelji u Capetovnu daruju 15.000 funti za Keren Hajesod. 20. maja završena je K. H. kampanja u Capetovnu, koju je vodio dr. A. Goldstein. Ona je donijela rekordnu svotu od 15.000 funti prema 7500 funti prošlogodišnje kampanje. Kako Capetova broji samo 15.000 židovskih obitelji dolazi prosječno 10 funti na svaku obitelj.

Oporučna ostavština Keren Hajesodu. Nedavno preminula bogata židovska udovica gđa Turel iz Vilne ostavila je cijeli svoj imetak raznim tamošnjim židovskim institucijama, među njim 8000 zlatnih rubalja i K. H. Pokojnica, koja je bila 66 godina stara, nedavno je posjetila Palestinu, pa su tamošnja židovska djela učinila na nju dubok dojam.

Keren Hajesod- akcija u Poljskoj. Zaslugom neumornog rada g. Lejb Jaffea napreduje K. H.- rad i dalje u Poljskoj. 25. maja održala se u Baranoviču K. H.- konferencija okruga Novogradok, na kojoj su uz g. Jaffea sudjelovali još i 33 K. H.-radenika. Ovi su jednoglasno prihvatili sljedeće rezolucije: Svaki učesnik konferencije obvezuje se, da će se nakon povratka u svoj grad energično prihvatiti posla i da će sam u tolikoj mjeri doprinijeti, da može poslužiti drugima za primjer. Ni jedna židovska kuća ne smije se kod provedenja rada izostaviti; radu treba privući i žene i djecu. Da se unaprijedi provedenje tog rada treba K. H.- centrala da razašlje točne izvještaje o stanju u Palestini i rada K. H.-a; kod deklaracije može se najmanje 25% uplatiti u gotovom samo u iznimnim slučajevima smiju se primati kratkoročne mjenice. Svi oni, koji učestvuju na konferenciji, preuzimlju i jamstvo, da oni Židovi, koji se ustručavaju suradivati kod izgradnje Palestine, ne će zauzeti časna i vodeća mjesta u židovskim institucijama ni u žid. društvenom životu. U Baranoviču uredit će se sekretarijat, koji će biti u vezi s provincijom. Organizovati će posjetu u razna mjesta te će od vremena do vremena sazivati konferencije.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Sir Herbertov put u Englesku. High-Commissioner Palestine, Sir Herbert Samuel, putuje koncem juna na svoj ovogodišnji dopust u Englesku.

K putovanju Samuela piše »Daily Mail« od 3. juna, da se dolazak High-Commissionera Palestine, Sir Herbert Samuela, očekuje uskoro u Londonu. To je njegovo uobičajeno dopusno putovanje. Za vrijeme njegovog boravka u Engleskoj doći će po svoj prilici između njega i vlade do pregovora o dvjema pitanjima:

Ponajprije pitanje produženja roka njegovog službovanja, koji ove godine ističe, i zatim pitanje plasiranja palestinskog vladinog zajma, na koji je Palestina već uzela predugjam. Zajam ne nailazi kod stanovništva Palestine na dobar prijem, jer pristanak uz njega i usprkos poreznih olakšica nije od koristi. (Opaska ova odnosi se na nacionalne Arape, koji čine velike poteškoće samo da se Židovi tim zajmom ne okoriste).

Viscount Milner o Palestini. Kod jednog pedavanja kojega je 3. jula održao sir Frederici Lugard, britanski član mandatarske komisije Saveza Naroda,

predsjedao je Viscount Milner. U svom govoru rekao je lord o Palestini i Mesopotamiji sljedeće: Palestina je najbolja ilustracija, koja pokazuje, što se sve i uz poteškoće, pod mandatarskim sistemom može uraditi. Što se tiče reda, sudstva, pravedene uprave i materijalnog uspijevanja, to se je Palestina u zadnjih 6 godina zamjerno razvila. Bez vanjske pomoći ne bi to bilo moguće. Zbog svoje osebnije povjesti, te s razloga, što je za tri velike religije sveta zemlja, mora Palestina da imade posebnu neku državopravnu formu. Po njegovom mišljenju ne može Palestina nikada da bude vlasništvo jedne nacije.

Izdaci cijonističke palestinske egzekutive u mjesecu ožujku i travnju 1924.

Primici: Ožujak: Travanj:
 čl. Keren Hajesod, London LE 30.643.17 36.401.66
 čl. Prihodi à cto. prijašnjih budžeta

Izdaci	Ožujak	Travanj
1. Skolstvo	5000.—	5000.—
2. Kolonizacija (uklj. sadjenje drahana)	6,282.37	12,426.35.—
3. Imigracija	2,601.10	3,572.24
4. Sveopća skrb	2,241.78	1,729.58
5. Pokusne stanice	573.27	1,451.93
6. Radnička skrb	1,774.—	1,522.40
7. Izvanredni i nepredviđeni izdaci	390.85	462.36
8. Trgovina i industrija (uključivo à cto plaćanja za palestinski paviljon britske državne izložbe)	681.65	527.82
9. Sveučilište		219.42
10. Sveučilišna biblioteka	125.—	136.—
11. Tehnika	456.57	541.66
12. Upravni troškovi	1,370.92	1,424.12
13. Misrali-organizacija	600.—	1,225.—
14. Višak prihoda preko izdataka (uslijed čega se raniji deficiti reduciraju)	9,601.40	7,301.74
	31,695.91	37,540.63

Napredak rada za Ž. N. F. u Ist. Galiciji. Rad za židovski narodni fond pokazuje neprestani porast i u onim zemljama, u kojima se uslijed poratnih prilika oslabila valuta. U tom pogledu zaslužuje naročitu pažnju rad za ŽNF u Istočnoj Galiciji. Sabiranje za ŽNF donijelo je u g. 5683 LE 1544. Ta se svota postigla već u prvih 7 mjeseci g. 5684. Naročito treba istaknuti da dohoci mjeseca travnja sa LE 824.— predstavljaju više nego 50% prihoda prošle godine.

Dar francuske vlade jerusalimskoj biblioteci. Židovska narodna i universitetska biblioteka u Jerusalimu, dobila je nedavno od francuske vlade jedan sanduk vrlo skupocjenih knjiga, tako čitavu seriju »Revue Sanitique«, čitavu seriju časopisa »Revue d'Assyriologie«, zatim izvještaj arheološke misije u Persiji, koji sadržaje 16 svezaka. Među njim dobila je i Sittre-ov veliki francuski riječnik.

Pitanje palestinskog useljivanja i iseljivanja u engleskoj donjoj kući. U donjoj kući upitao je Lient. Col. T. S. B. Williams državnog sekretara za kolonije, da li bi on mogao točno ustanoviti broj židovskih useljenika i iseljenika izuzevši turiste, u god. 1922. i 1923., te prvu četvrt 1924. god.

Zastupnik Colonial Office Mr. Lun priložio je umjesto odgovora sljedeću statistiku:

	Useljenci:		Iseljenci:	
	Židovi	Nežidovi	Židovi	Nežidovi
1922.	7844	284	1503*	1436**)
1923.	7421	570	3468	1481
1924	923	103	393	178
prva četvrt				
Ukupno	16188	957	5862**)	3095

*Ove su brojke od oktobra 1920. do decembra 1922. Za 1922. nema posebnih brojeva.

**) 4195 od ovih uselili su se za vrijeme engleske okupacije u Palestinu.

Dozvola za useljivanje za one cijoniste, koji su u Rusiji utamničeni. Kako javljaju iz Moskve, dobilo je oko 40 Cijonista, koji su bili u Rusiji utamničeni i osuđeni na deportaciju u Sibir, od Sovjetske vlade dozvolu za iseljivanje u Palestinu. Kako se nadalje javlja, dozvolio im je High Commissioner useljivanje u Palestinu.

Nahalal u Wembley-u. Nedavno je poslan iz Jerusalima, palestinskom paviljonu u Wembleyu, model naseobina Nahalal, kojeg je izradio palestinski arhitekt g. Pffifer. Model je izradjen iz drva, te je do u tančine vjerna reprodukcija ove tipične naseobine u dolini Jesreel, te prikazuje kako izgleda jedna poslijeratna cijonistička naseobina sagrađena sredstavima K. H. Jedna ilustrirana brošura, koja se može na izložbi dobiti, opisuje Nahalal i njegovu izgradnju po Keren Hajesodu te Keren-Kajemetu.

Iz Palestine

Palestinski zastupnici na internacijonalnom kongresu. Na internacijonalnom kongresu, koji sada u Beču zasijeda, prisutna su i dva židovska poslanika iz Palestine. O palestinskom radničkom pokretu referirao je Dow Hos. Palestinski radnički savezi imaju zasada kojih 20000 članova. Usljed velike židovske imigracije, ovi sve više jačaju. U tim savezima ima i Arapa, naročito transportnih radnika, te željezničkih namještenika. On se nada, da će engleska radnička vlada uspostaviti u Palestini bar minimum mjera, kojim bi mogla zaštititi radništvo. Ovo ima da bude jedan od zahtjeva kongresa. Židovski radnički pokret u Palestini, ima postati veza s ostalim azijskim radništvom. Drugi je palestinski izaslanik, Swedlow, govorio na hebrejskom jeziku, te je ovaj govor, kojeg je Dow Hos preveo na engleski, primljen sa velikim interesom.

Opozicija protiv Palestinsko-Arapskog kongresa. Zbog poteškoće, što ih pravi opozicija, odgođen je Palestinsko-Arapski kongres od 15. juna u Jerusolimu na 20. juna. Kako I. T. A. javlja, Palestinsko je nacionalna partija, koja je prije obećala, da će kongresu prisustvovati, odlučila da ga ne priznaje, jer da je to partijski kongres, sazvan od Palestinsko-Arapske egzekutive. Ona će u isto vrijeme održati vlastiti kongres. Palestinsko-arapska seljačka partija je također sazvala kongres i na taj je pozvala nacionalnu partiju. Umjesto jednog, držat će dakle Arapi tri kongresa.

Nova radnička stranka za mir sa Židovima. Kako I. T. A. javlja, osnovala se u Hebronskom distriktu nova arapska seljačka stranka, koja ima de slijedi program: Priznaje engleski mandat nad Palestinom, pristaje uz zajedničku saradnju s vladom, politiku mira i prijateljstvo sa Židovima i svim drugim narodima u Palestini. Organizatori te nove partije izjavljuju, da im je glavna svrha osigurati uslove za mir i poredak u Palestini, kako bi narodu bilo moguće, da koncentriraju svu svoju energiju za napredak poljoprivrede i općenitog blagostanja zemlje. — Za ostvarenje toga program hoće stranka da od vlade traži sigurnosne mjere za zaštitu palestinskih produkata i smanjenje porez te da ustanovi oko gospodarskog napretka zemlje. Stranka želi, da se osnuje novo vijeće za donošenje zakona u kojem bi bili zastupani arapski zastupnici.

Novo jerusalimsko predgrađe »Rehawia«. Na zemljištima KIKL i PLDC osnivače se zapadno od Jerusalima u blizini bezalelske umjetničke škole novo jerusalimsko predgrađe. — 70 zemljišta za zgrade već je dosada prodano; gradnje izrađuju sudac Gad Frumikin, odvjetnik Auster i arhitekt E. Jellin. — Daljnje četiri zgrade, te zgrada radničkog instituta na KIKL zemljištu, su također u gradnji. — Ovih dana stavlja se temeljni kamen kuće dr. Ruppina. — Ovdje će se sagraditi hebrejska gimnazija, mizrahi seminar i glavni biro KKL-a. — Utemeljitelji žele da stvore iz ovog predgrađa ljepši kvarat od svih jerusalimskih kvarata. — Ovo predgrađe imade tu prednost, što leži posve blizu King George Avenue, koja će se produžiti, te će prosijecati novu četvrt i vodit će do jerusalimskog kolodvora. — Tako će se Rehawia nalaziti na sredini ovog prometnog puta, koji je već sada najširi i najbolji. — Tek zadnjih dana se je odlučilo, da se nova četvrt prozove »Rechawia«, što imade da znači »proširenje«.

Palestinska vlada preuzimlje sol, što je proizvodnja solana u Atlitu. Iz Palestine nam javljaju, da je palestinska vlada zaključila sa solanom u Atlitu ugovor, prema kojem će vlada preuzeti svu sol, što se proizvodi u Atlitu. Uvoz soli u Palestinu bit će zabranjen.

Glavnica solane u Atlitu iznaša 50.000 funti, a solane su započele radom u septembru prošle godine. Proizveli su u prva dva mjeseca rada 1000 tona soli. Normalno radno vrijeme leži između veljače i studenoga. Ove godine proizvest će solana 10.000 tona soli, na godinu je predviđeno 25.000 tona, a nakon pet godina imale bi proizvoditi 40.000 tona. Od 4000 dunuma zemljišta, što društvu pripada u Atlitu, izgrađeno je tek 700 dunuma, tako da će dostajati za svako uvećanje produkcije. Ako bi se pokazalo potrebnim još i daljnje uvećanje, dolazi u obzir močvarno tlo Ice, što se prostire između Atlita i Tanture. Zemljište u Atlitu sastoji se 90% od ilovače, koja ne propušta vodu i od 10% pješčara, koje obiluju vodom, pa bi se na ovima imale sagraditi radničke kolonije. Sol, što se dobiva u Atlitu, sadržaje 99.5% čistog klor-natrija, to ne samo da dostaje za palestinske po-

trebe, već će se moći i izvažati na tržište Egipta, Sirije, Mezopotamije, Indije i bliskog orijenta.

Društvo u Atlitu misli, da u vezi s dobivanjem soli stvori i industriju kaustičke sode, za kojom je velika potražnja u Palestini i okolnim zemljama. God. 1923. uvezla je primjerice Palestina kaustične sode u vrijednosti od 18.000 funti, a Egipat u vrijednosti od 33.000 funti. Pojeftinjenje električne snage, što se doskora očekuje, učinit će i ovu industriju rentabilnijom.

U mlinu za sol u Atlitu trajno je uposleno 75 radnika, no broj im često premašuje 100, a katkada i 300.

Trgovački položaj u Jerusolimu u aprilu 1924. U vrijeme općih blagdana bila je trgovina živa. Akoprem je preko putničkih biroa došlo malo turista, bio je velik broj hodočasnika, napose iz Egipta.

Prema izvještaju jerusalimske carinare, smanjio se je uvoz spram istog mjeseca prošle godine. U prvom četvrtgodištu uveženo je robe u vrijednosti od LE 82.000, a uveženo u vrijednosti od LE 16.000. Glavni su uvozni artikli bili šećer (LE 14.000), brašno (LE 13.000), riža (LE 11.000) i petrolej (LE 10.000). Cijene su gorivu, živim namirnicama i cerealijama znatno porasle.

Tržište žitom u Haifi u aprilu 1924. U aprilu bilo je tržište mirno. — Pšenica dura i sezam pokazivali su rastuću tendencu. — Usljed slabog žitnog tržišta obustavili su neki mlinovi u Haifa na nekoliko dana rad. — Poljska žetva ove godine ne obećaje mnogo, budući je izostala proljetna kiša. — I sirska žetva je ispod normale, radi čega su sirske vlasti zabranile izvoz pšenice, ječma i mliva iz zemlje.

Postoji mogućnost, da će prije dolaska nove žetve na tržište, cijene pšenici i ostalom žitu poskočiti.

Patentni zakon u Palestini. »Official Gazette« javlja, da je primljen patentni zakon, koji bazira na engleskom patentnom zakonu za sva područja engleske uprave.

Radio u Palestini. 2. juna oglašena je naredba vlade, kojom se dozvoljava uspostava aparata za telegrafiju bez žica, i radioaparata.

Do sada već ima mnogo molba na vladi, pa se računa, da će uskoro doći do uspostave prvih radioaparata.

Savez stranih novinskih zastupnika u Palestini. Inozemni zastupnici novina u Palestini sjedinili su se u jednom savezu. Predsjednikom izabran je palestinski zastupnik »Timesa«, Mr Janby, a tajnik je Mr Agronsky.

Pojačano useljivanje u Palestinu. U zadnjih 10 dana prispjelo je u Palestinu 545 židovskih imigranata. Očekuje se još mnoge druge grupe.

Iz Jugoslavije

Prva sjednica Saveznog Odbora. U ponedjeljak dne 16. o. mj. održala se pod predsjedanjem novoizabranog saveznog predsjednika g. dr. Davida Alkalaja prva sjednica Saveznog Odbora, te su izabrani kao potpredsjednici gg.: dr. Moric Levi, nadrabini u Sarajevu, dr. Fridrih Pops, u Beogradu, dr. Julio Dohany (Karlsdorf) i dr. Beno Stein (Zagreb). Uredakcioni odbor »Židova« izabrani su gg.: prof. Semnic, dr. Stein i Oto Rechnitzer, a kao urednik dr. Singer.

Kongres Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina. U utorak dne 17. o. mj. održan je II. redoviti kongres Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina u Beogradu, u kojemu ćemo u narednom broju donijeti opširniji prikaz. Kongres otvorio je predsjednik Saveza g. dr. Hugo Spitzer pozdravnim govorom a zatim je u ime grada Beograda pozdravio kongres potpredsjednik općine Bobić. Generalni tajnik Saveza g. prof. Kohn nadopunio je pismeni izvještaj glavnog odbora, na koji se nadovezala oduža debata. Većina govornika traže aktivniji rad, premda priznaju da se pod danim prilikama nije moglo više učiniti. Nakon podjeljenja apsolutorija prihvaćen je predloženi budžet za naredne tri godine a zatim se raspravljalo o promjeni statuta. Najveći interes pobudio je referat g. nadrabina dr. Morica Levija iz Sarajeva o osnutku židovskog seminara. U odlučujućem govoru prikazao je govornik neminovnu potrebu jednog seminara u koje-

mu bi se izobrazio podmladak, jer se u svim našim općinama osjeća velik nedostatak učiteljskih sila, kao i rabina. Ovaj bi zavod imao biti srednja škola, koja bi nam mogla pripremiti valjane učitelje. U debati istakli su većina govornika potrebu ovoga seminara te je stvoren zaključak, da se novoj upravi stavlja u dužnost da odmah pristupi riješenju ovoga pitanja i da osigura sredstva za uzdržavanje ovoga zavoda. Iza toga izvršen je izbor nove uprave pa je uz burno odobravanje svih učesnika dr. Hugo Spitzer ponovno izabran predsjednikom Saveza.

Svečano polaganje kamena temeljca eškenaske sinagoge u Beogradu. U nedjelju dne 15. o. mj. položila je Jevrejska crkvena općina aškenaskog obreda u Beogradu na svečan način kamen temeljac novoj općinskoj zgradi u koju će biti smještene sinagoga, škola i kancelarije ove općine. Gradilište bilo je iskičeno državnim zastavama. U 11 sati stigao je kraljev izaslanik potpukovnik Kostić. Svečanosti pribivali su još vrhovni rabin dr. Isak Alkalay, državni savjetnik dr. Alaupović, predstavnik narodne skupštine Stjepo Kobasica, izaslanik uprave fondova Živadinović, šef državne bezbednosti Vasa Lazarović, načelnik ministarstva vjere dr. Janjić, izaslanik vojnog ministarstva potpukovnik Stevo Teodorović, cjelo predstavništvo sefardske općine s adv. Fincijem na čelu, Hevra Kadiša, predsjednice sefardskog i aškenaskog dobrotvornog društva gdje Jelena Demajo i Elsa Feldmann, te svi delegati Saveznog Vijeća s predsjednikom Saveza Cijonista drom Hugom Spitzerom na čelu. Svečanost započela je pjevanjem psalma po kantu Fingerhutu uz pratnju kora. Iza toga održao je rabin Šlang svečan govor u kojoj je izložio značaj jevrejske kulture za čovječanstvo i istakao fakt, da jevrejska općina eškenaskog obreda postoji već dugo u Beogradu te o tome ima spomenika još iz 15. vijeka. Nakon toga zahvalio se je predsjednik eškenaske općine g. dr. Pops svima, koji su došli na ovu svečanost, kao i onima, koji su prilozima omogućili, da se ova zgrada podigne, naročito izriče svoju zahvalnost općini grada Beograda koja je bezplatno ustupila gradilište. Konačno potpisali su prisutni izaslanici povelju, pa je polaganjem te povelje u temelje zgrade završena svečanost kojoj je pribivalo brojno općinstvo.

Izraelitska ferijalna kolonija u Zagrebu. Odslat će i ove godine oko 100 djece preko ferija na oporavak u Crikvenicu, gdje će djeca biti smještena u sopstvenom domu ferijalne kolonije. Kako je poznato kupila je kolonija jednu vilu u Crikvenici i uredila je, kako bi omogućila da se siromašna i bolesna židovska djeca mogu čestito oporavljati.

Iz upućenih krugova doznajemo, da se ferijalna kolonija bavi idejom, da kupi jedan oveliki kompleks, koji graniči na dom ferijalne kolonije, da bi djeca imala igralište. Uvjereni smo da će svi prijatelji siromašne naše židovske djece podupirati nastojanje ovog humanitarnog društva te mu omogućiti, da u interesu djece čim prije ostvari tu svoju lijepu namisao.

Zaključna sjednica »Degel Jehuda« u Travniku. Dne 31. maja održao je »Degel Jehuda« svoju zaključnu sjednicu, u kojoj je predsjednik Kalmi Altarac prikazao dosadašnji rad društva, koji je bio vrlo obilan i istaknuo naročito s veseljem ljepi napredak za Keren Kajemet. Radom omladine uspjelo je, da se za Narodni Fond namakne više no što je bilo propisano za 1923. Iza toga izabran je ferijalni odbor, kojemu se stavlja u dužnost, da na Erev Šavout priredi cvijetni dan u korist K. K. L. a na 20. Tamus da priredi Herzlovu spomen slavu. Nakon, što se još raspravljalo o raznim prijedlozima, zaključena je skupština, a slijedeći dan bio je izlet u Han Kompaniju, gdje su se članovi sastali sa članovima društva »Neurinia« i sarajevske »Bar Kohbe«.

Iz Saveza Židovskih omladinskih Udruženja kralj. S. H. S.

1. Upozoruju se udruženja, da R. O. završuje koncem juna svoj redoviti rad, te će se riješavati samo sletske stvari.

2. Umoljavaju se udruženja da smjesta namire sve svoje dugove, jer se koncem lipnja zaključuju knjige. Nepodmireni dugovi bit će oteščanje verifikacije delegata na Saveznom Vijeću.

3. Objavljuje se ovime da je dvaput produžen rok za uplatu članarine za II. polugodište još nije istekao i da sva udruženja koja nisu do 30. juna uplatiti članarinu imadu dodati 20% dotične svote, kao kaznu.

4. Pozivlju se udruženja da smjesta šalju izvještaj o akciji za Keren Kajemet prigodom Lagbaomer i Šavuot.

5. Pri koncu radne godine neka se pripošalju izvještaji o radu u koliko još nisu priposlani. Dakako da su poželjni i pregledi ili kritike rada preko cijele godine.

6. Savez izdao je naknadno i time zaključio ovogodišnje edicije, još slijedeća predavanja:

More: Pregled jevr. književnosti. I. Novi period. II. Perijod Haskale u Rusiji. III. Najnoviji perijod.

Igre. (Zbirka igara za mladež u slobodnom prostoru).

Milan Janković: Proste vježbe za V. Slet u Novom Sadu 1924.

Članska cijena ukupno Din. 15.—.

Nije li koje udruženje edicije primilo neka smjesta urgira.

Naručuje se: R. O. Zagreb Ilica 31/III.

7. Udruženja, koja žele Savezu pristupiti, neka svoje molbe pripošalju još u mjesecu junu, jer se iza toga sve do poslije sleta ne će riješavati molbe o primitku udruženja u Savez.

SAVEZ ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA KRALJ. SHS.

Na temelju § 9. točke 4. i § 10. točke 3. statuta S. Ž. O. M. sazivlje se ovime

V. redovito Savezno Vijeće u Novi Sad za 18. augusta 1924. na večer u 10 sati (iza otvorenje sleta) kad će se održati prva sjednica i nastavak za 21. augusta 1924. u 8 sati ujutro.

Točan dnevni red objaviće se u slijedećem broju »Židova«.

Za Radni Odbor

Oto Rechnitzer v. r. Egon Goldner, v. r.
predsjednik tajnik

U Zagrebu, 18. juna 1924.

SAVEZ ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA KRALJ. SHS.

Ovime se objavljuje

da će se V. Slet Židovske Omladine održati u Novom Sadu, dne 19. i 20. augusta 1924. sa slijedećim programom

Nedjelja 17. augusta Predsletski dani. Izlučna natjecanja iz lake atletike, izlučna i

Ponedjeljak 18. augusta finale natjecanja iz teške atletike, nogometa, hazene, vježbi na spravama, plivanja itd.

Ponedjeljak 18. augusta na večer u 8 sati svečano otvorenje sleta.

Utorak 19. augusta: Prije podne generalni pokus za

sletske vježbe.

U 11 sati meeting, na kojem će biti referati o problemima židovske omladine.

U 2.30 po podne javni gimnastički nastup i finale iz lake atletike.

U 8 sati na večer koncert-akademija.

Srijeda 20. augusta Izlet.

Za vrijeme cijelog sleta biti će otvorena izložba.

Detaljniji program, eventualne izmjene i sve druge obavijesti, objavit će se putem »Židova«. — Aktivno sudjelovati mogu samo udruženja i pojedinci članovi Saveza.

Prijave za aktivno sudjelovanje neka se odmah šalju na R. O. pod šifrom »V. Slet«. (Adresa: Zagreb, Ilica 31/III.

Molimo sve židovske listove u kraljevini, da naše vijesti o sletu preštampavaju.

Radni Odbor.

»Gideon«, glasilo jevrejske omladine Jugoslavije. Izašao je 8. broj V. godišta, sa slijedećim sadržajem: Savezno Vijeće S. C. J. (Fi-el), Omladinstvo i Židovstvo (Ašer), Precjenjivanje samoga sebe (R. O.), Nova mišljenja o židovskoj muzici (I dio) (E. Goldner), Rim i Jerusalem — Drugo pismo — (M. Hess), »Milodara?« (J. D. Berković), Jedna subotnja noć... (skica od J. L. Perrec), Iz R. O. Saveza Žid. Oml. Udruženja, Vijesti iz Omladinskih udruženja. — Uslijed velikih tehničkih neprilika u tiskari izišao je ovaj broj sa zakašnjenjem. — Uprava »Gideona« pozivlje sve dužnike pretplate, da što prije izvrše svoju dužnost t. j. pošalju pretplatu i da se i kod te prilike sjete i »Tiskovnog fonda«. — Pretplata iznosi godišnje 60 Din. polugodišnje 30 Din. Uprava i uredništvo »Gideona« je Zagreb, Ilica 31/III.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo
»MERKUR«
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzozavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata

Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Najviše uspjeha
u Vašem poduzeću možete postići ako oglašujete u našem listu!

Tko oglašuje --
taj napreduje!!

Ljekarničkog vježbenika (ca)

početnika traži uz povoljne uvjete sa cijelom opskrbom i stanom u kući Gradske apoteke

OTTO WEISS

Zenica (Bosna).

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit će se o kakooći i jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

P A M U K

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO MOLINO

ZAGREB,
Boškovićeve ulica broj 15
Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
vata (za poplune)

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Očjel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA **ZAGREB** TELEFON
ULICA BR. 5 BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE
- - - - - STRUKE. - - - - -

Zaštitni znak

Prođavaoci dobivaju znaćan popust. - Čuvajte se lažnjavih potrošaka.

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diane-odio)

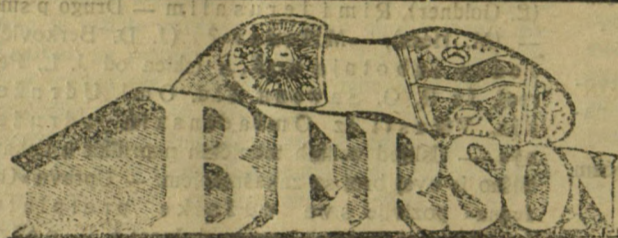
Prilaz 12- ZAGREB - Tel. 9-31

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIĆ
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzjavi: Mabor

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potreština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugaj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orlovačeva 13 ZAGREB Telefon 16-89

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća

uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje nepremovnih predmeta

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36